

SAKSUTSKRIFT

Arkivsak-dok. 20/01100-67
Saksbehandler Edgar Vegge

Minsteareal for elg og rådyr - endring i 2026?

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Viltutvalget	10.06.2025	9/25

Viltutvalget har behandlet saken i møte 10.06.2025 sak 9/25**Møtebehandling**

Viltutvalget la fram et felles forslag om å sende på høring en økning av elgarealet til 7 500 dekar.

Votering

Kommunedirektørens innstilling, med utvalget sin endring av elgarealet, ble enstemmig vedtatt.

Viltutvalgets vedtak

Viltutvalget ber kommunedirektøren sende på høring et forslag om å øke minstearealet for elg fra 4 000 til 7 500 dekar fra og med 2026. Kalveproduksjonen har gått nedover de siste årene og det høstbare overskuddet er trolig lavere enn før.

Viltutvalget gjør ingen endringer i minstearealet for rådyr.

Minsteareal for elg og rådyr - endring i 2026?

Kommunedirektørens innstilling:

Viltutvalget ber kommunedirektøren sende på høring et forslag om å øke minstearealet for elg fra 4 000 til 6 000 dekar fra og med 2026. Kalveproduksjonen har gått nedover de siste årene og det høstbare overskuddet er trolig lavere enn før.

Viltutvalget gjør ingen endringer i minstearealet for rådyr.

Vedlegg

Figurer

Saken kort fortalt

På sist møte i viltutvalget ble kommunedirektøren bedt om å forberede en sak på minsteareal for elg og rådyr. Minsteareal for elg er en oppfølging fra fellesmøtet med valdene der mange tok til orde for å øke arealet. Når det gjelder minsteareal for rådyr så har vi nå hatt to år med 250 dekar som minsteareal mot tidligere 500 dekar, og forutsetningen da arealet ble satt ned var at vi skulle evaluere etter to år, altså i år.

Kalveproduksjonen for elg har gått nedover de siste årene slik at det høstbare overskuddet trolig er lavere enn før. Kommunedirektøren foreslår å sende på høring et forslag om å øke minstearealet til 6 000 dekar.

Når det gjelder rådyr så har redusert minsteareal gitt høyere avskyting og muligens færre påkjørsler. Ut fra tilbakemeldinger fra jegere og andre så har vi fortsatt en god rådyrbestand i Kvinesdal. Kommunedirektøren foreslår å beholde det lave minstearealet inntil videre.

Bakgrunn

På sist møte i viltutvalget ble kommunedirektøren bedt om å forberede en sak på minsteareal for elg og rådyr. Minsteareal for elg er en oppfølging fra fellesmøtet med valdene der mange tok til orde for å øke arealet. Når det gjelder minsteareal for rådyr så har vi nå hatt to år med 250 dekar som minsteareal mot tidligere 500 dekar, og forutsetningen da arealet ble satt ned var at vi skulle evaluere etter to år, altså i år.

Kommunen har fått inn et forslag fra Sørøst Kvinesdal storvald om å øke minstearealet for elg til 5 000 dekar.

Reglene

Det er kommunen som fastsetter minstearealet, jf. hjorteviltforskriften § 6. Hovedregelen er ett minsteareal for hver art, men samme art kan ha forskjellige minsteareal i ulike deler av kommunen dersom det er vesentlig forskjell på beitegrunnlag, bestandstetthet eller skadepress.

Minstearealet er det viktigste verktøyet forvaltningen har for å regulere bestandsstørrelsen. Jo høyere minsteareal, jo færre fellingstillatelser, og jo lavere blir avskytingen. Vi må derfor vurdere bestandsutviklingen opp mot kommunens målsetting før vi gjør endringer. Andre viktige ting er artens beitegrunnlag og livsvilkår, konflikter med jord- og skogbruk og viltpåkjørsler.

Status elg

I tabellen nedenfor har vi satt opp de kommunale målene som gjelder elg sammen med resultatene for 2024. Trafikklysene indikerer om målene ble nådd eller ikke.

	Mål	Resultat 2024
	Trafikk: Antall trafikkdrepte elg og hjort skal ikke overstige 5 % av jaktuttaket. For rådyr er tallet 10 %.	2 elg og 6 rådyr ble drept i trafikken. Målet ble nådd.
	Hjortevilt og beiteskader: Dersom mindre enn 2 elg, 2 hjort og 4 rådyr felles årlig som skadedyr tar vi det som tegn på at nivået er akseptabelt.	Ingen skadefellinger eller nødvergefellinger. Målet nådd.
	Elgbeitetakst: Beiteprosent på ROS-artene bør ikke overstige 35 %.	2017: 41 % 2021: 42 % Målet ikke nådd, men ganske nær.
	Slaktevekt 1,5-årig elg > 120 kg	Hanndyr 121 kg (5 stk.) og hunndyr 94 kg (6 stk.). Gjennomsnittet siste 4 år er henholdsvis 116 kg og 100 kg. Vektene på hanndyrene har gått opp siden 2020, mens det er motsatt for hunndyrene. Målet nådd for hanndyr, men ikke for hunndyr.
	Felt elg/jegerdag: 0,04-0,08	0,055. Innenfor målet.
	Ku/okseforhold: < 2/1	2,32. En del variasjon mellom år, men snittet siste 4 år er 2,29. Målet ikke nådd.
	Antall elgkalver pr. ku: > 0,65	0,46. En del variasjon mellom år, men trenden er negativ. Snittet de siste 4 årene er 0,48. Målet ikke nådd.

Om lag halvparten av målene ble nådd i 2024. Det er først og fremst kondisjonen til elgen det blinker rødt for, og vi ser det på lave vekter og dårlig kalveproduksjon. Nytt de siste årene er den tydelige nedgangen i kalveproduksjonen etter 2018. Dette året var et dårlig år for elgen. Vi hadde tørke hele sommeren med dårlig mattilgang, og resultatet ble en svak årsklasse i hele Sør-Norge. Etter dette har kalveproduksjonen gått enda mer nedover og flere områder i Norge melder om nedgang i antall elgkalver, funn av syke og døde kalver og lav tilvekst hos de elgkalvene som overlever. Veterinærinstituttet har satt i gang et prosjekt for å finne ut mer om årsakene. 63 kalver fra Trøndelag til Agder er undersøkt så langt i 2024-2025. Foreløpig er det ikke kommet noen konklusjoner, men de aller fleste var små og avmagret, og hadde tegn på sykdommer og parasitter.

Samtidig blir det skutt færre dyr. I fjor havnet vi på bare 48 felte elg i Kvinesdal og vi må langt tilbake for å finne så lave tall. I tillegg spares det på kuene, noe som har ført til at ku-okseforholdet har gått i feil retning. Til tross for lav avskyting så ser det ikke ut til at bestanden øker. Felt elg pr. jegerdag tyder ikke på økning, det samme gjelder sett elg pr. jegerdag. Trolig er det den lave kalveproduksjon som er årsaken.

Tabellen nedenfor viser fellingsprosenten og hvor mye areal som ligger bak hver felte elg:

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Antall felt	93	96	87	66	64	62	48
Dekar/felte elg	7 271	7 024	7 745	10 179	10 461	10 824	13 981
Fellingsprosent	56 %	58 %	52 %	40 %	40 %	38 %	30 %

Gjeldende minsteareal i Kvinesdal og nabokommunene er som følger:

	Minsteareal i dekar
Kvinesdal	4 000
Hægebostad	3 000
Lyngdal	4 000
Farsund	9 000
Flekkefjord, Gamle Bakke og Gyland kommune	4 500
Flekkefjord, Gamle Nes og Hidra kommune	9 500
Sirdal, ovenfor Dorgefoss	12 500
Sirdal, nedenfor Dorgefoss	7 500
Bygland	5 000
Åseral	5 000

Status rådyr

Målet vårt er at rådyrbestanden skal holdes på et nivå som gir grunnlag for en avskyting på ca. 150 dyr pr. år, at antallet trafikkdrepte dyr skal holde seg under 10 % av jaktuttaket, og at antallet skadefellinger på grunn av beiteskader er maks 4 dyr.

Fellingstallet de to siste årene har ligget på > 180 dyr, antallet trafikkdrepte dyr var under målsettinga, og vi har ikke hatt noen skadefellinger.

Bakgrunnen for å gå fra 500 til 250 dekar i minsteareal i 2023 var å øke avskytinga for å få ned antallet påkjørsler. Resultatet ble at avskytinga økte fra et snitt på 140 dyr i perioden 2018-2022 til 186 og 183 dyr i 2023 og 2024. Samtidig falt antallet trafikkdrepte dyr fra 11 % til 3 og 6 % i 2023 og 2024. I 2021 var tallet oppe i 19 % av jaktuttaket.

Når vi sammenligner oss med andre kommuner så har vi vært blant dem med færrest påkjørsler de to siste årene.

Vurdering

Elg

Det virker som om elgen er inne i en ond sirkel som er vanskelig å komme ut av. Små elgkyr føder små kalver, som igjen gir opphav til små kyr i neste generasjon. Samtidig er klimaet ugunstig for elgen. På varme dager må dyrene redusere aktiviteten på grunn av varmestress, og dette går ut over tida de bruker til beiting, som igjen gir lav kroppsvekst. Forskerne lurer også på om elgen er mer utsatt for sykdom og parasitter enn f.eks. hjort. Elgen stammer fra nord (taigaen) fra områder med lavt smittepress, mens hjorten stammer fra sør og er mer vant til smitte og parasitter.

Anbefalingen har lenge vært at elgbestanden bør reduseres siden beitetakstene viser et visst overbeite på kraftfôrartene rogn, osp og selje. Med den lave kalveproduksjonen vi har nå, så

har vi et mindre jaktbart overskudd enn tidligere, og da er det fort gjort å tenke at elgen bør fredes. Men ved å totalfredes elgen, så fredes også mange små og dårlige dyr som produserer lite kalv og spiser av matfatet til de store dyrene. Dårlige dyr bør tas ut av stammen slik at de gode produksjonsdyrene kan få nok mat av god kvalitet. Vi bør

- holde bestandstettheten moderat
- sørge for at jakta ikke er for selektiv (holde en naturlig bestandsstruktur)
- ta ut dårlige dyr

Ut fra den lave kalveproduksjonen vi har sett de siste årene så er kommunedirektøren enig i at minstearealet bør økes. Ved å øke til 6 000 dekar så opprettholder vi kvoter til alle elgvaldene, og samlet kvote blir på ca. 108 dyr. Ved å gå opp til 8 000 dekar så faller tre av de små valdene ut og kvota reduseres til ca. 77 dyr. Kommunedirektøren foreslår å sende på høring et forslag om å øke minstearealet til 6 000 dekar.

Rådyr

De kommunale målsettingene er nådd, og det ser ut til at redusert minsteareal har gitt høyere avskyting og færre påkjørsler. Men kan vi si med sikkerhet at rådyrbestanden har minket? Vi har ikke den samme kunnskapen som vi har for elgbestanden der beitetakster, sett elg pr. dagsverk, og andre parametre, gir oss god oversikt. Ut fra tilbakemeldinger fra jegerne så er inntrykket at bestanden holder seg godt, veldig godt. Det er ingen fare for at avskytingen går ut over forvaltningsmålet for arter som er å opprettholde en levedyktig bestand. Kommunedirektøren foreslår at vi beholder minstearealet på 250 dekar.

Naturmangfoldloven

Kunnskapen om bestanden av elg bygger på fellingsrapporter, sett elg, fallviltregistreringer og beitetakseringer, jf. NML § 8. Vi har god dokumentasjon på bestanden. Å øke minstearealet kan føre til lavere kvoter og færre felte dyr. Men vi forventer ingen vesentlig endring i bestandstettheten på grunn av lav kalveproduksjon. Hvis det viser seg at bestanden øker kraftig, at beitegrunnet forverres, og vi kommer i konflikt med andre samfunnsinteresser, vil vi redusere minstearealet igjen. Når det gjelder den samlede belastningen på økosystemet så forventer vi små endringer, jf. NML § 10. Det ikke er nødvendig å ta i bruk føre-var prinsippet, jf. NML § 9. NML §§ 11 og 12 er ikke relevante for saken.

Økonomiske konsekvenser

Høyere minsteareal for elg gir lavere kvoter som kan redusere inntektene fra fellingsavgiften til viltfondet. Men avskytinga har vært lav i mange år og trolig blir det små endringer i inntektene.

Konsekvenser for barn og unge

Ingen

Konsekvenser for klima og miljø

Vi forventer ingen negative konsekvenser for klima og miljø.

Konsekvenser for folkehelse

Ingen

Konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler å

- sende på høring et forslag om å øke minstearealet for elg til 6 000 dekar
- ikke endre minstearealet for rådyr

RETT UTSKRIFT

DATO 11. juni 2025